

Utlåtande Rotel VIII (Dnr KS 2019/765)

Överenskommelse om fördelning av kostnadsansvar för hjälpmedel mellan Region Stockholm och kommunerna i Stockholms län

Rekommendation från Storsthlm

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

Överenskommelsen om fördelning av kostnadsansvar för hjälpmedel mellan Region Stockholm och kommunerna i Stockholms län, från och med den 1 januari 2020, antas i enlighet med utlåtandet.

Föredragande borgarrådet Jan Jönsson anför följande.

Ärendet

Ett förslag till en ny överenskommelse om samverkan mellan kommunerna i länet och Region Stockholm gällande hjälpmedel och förbrukningsartiklar i särskilda boendeformer har arbetats fram i samverkan mellan parterna. Den innebär att ansvarsfördelningen inom hjälpmedelsområdet koncentreras till en överenskommelse, istället för flera olika.

Överenskommelsen avser fördelning av kostnadsansvar mellan Region Stockholm och kommunerna i Stockholms län för dessa produkter som används i vården och som ingår i omvårdnadsuppdraget för personer som bor i nedan angivna särskilda boendeformer eller deltar i dagverksamhet enligt Socialtjänstlagen (SoL) eller daglig verksamhet enligt Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Överenskommelsen avser vuxna individer/brukare/patienter.

Överenskommelsen omfattar:

- Särskilt boende för äldre enligt Socialtjänstlagen (SoL) 5 kap. 5 § andra stycket. Särskilt boende utgörs av bostäder eller platser för heldygnsvistelse vilka tillsammans med insatser i form av vård och omsorg tillhandahålls för personer med behov av särskilt stöd

- Dagverksamhet enligt SOL som innebär bistånd i form av sysselsättning, gemenskap, behandling eller rehabilitering utanför den egna bostaden.

- Bostad med särskild service (gruppboende och serviceboende) enligt Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS § 9.9 och § 9.8 för personer över 18 år.

- Daglig verksamhet enligt LSS § 9.10

- Bostad med särskild service (gruppboende och serviceboende) enligt SoL, 5 kap 7 § tredje stycket exempelvis med inriktning socialpsykiatri.

Kommunen har ansvar för hälso-och sjukvård upp till sjuksköterskenivå för ovan beskrivna boendeformer och vid vistelse i dagverksamhet SOL och daglig verksamhet LSS.

Överenskommelsen omfattar följande delområden:

- Hjälpmedel

- Förbrukningshjälpmedel

- Produkter som används i vård och omvårdnad

- Hjälpmedel och förbrukningshjälpmedel för personer som bor i bostad med särskild service enligt SoL. Delområdet omfattar dock ej särskilt boende för äldre enligt SoL.

Genom att samla reglerna om ansvarsfördelning till en överenskommelse uppnås ett förenklad handhavande för berörda aktörer. Förändringar av regelverket förenklas. Målet är att skapa förutsättningar för en trygg och säker användning av aktuella produkter, där fokus ligger på nyttan för individ/brukare/patient genom att det är tydligt vem som bär kostnadsansvar.

Grundprincipen i gällande överenskommelser är att respektive part även ska ansvara för de hjälpmedel som är förenade med den vård som kommunen eller Region Stockholm ansvarar för. Vidare ska verksamheterna svara för den grundutrustning som erfordras för den grupp av individer som bor eller vistas på boendena. De ska också ha ansvar för de hjälpmedel som individ/brukare/patient använder i samverkan med personal.

Fördelning av kostnadsansvar mellan Region Stockholm och kommuner i Stockholms län stipuleras i överenskommelsens bilagor som avser hjälpmedel, förbrukningshjälpmedel respektive produkter som används i vård och omvårdnad. De kan komma att uppdateras inom ramen för den nya samverkansorganisationen. Överenskommelsen föreslår inrättandet av en ny samverkansorganisation som ska ha mandat att besluta om förändringar under

förutsättningar att de är kostnadsneutrala för huvudmännen, att besluten följer principerna i den nya överenskommelsen, samt att beslut fattas i konsensus.

Samverkansorganisationen får inte fatta beslut om helt nya hjälpmedel.

Samverkansorganisationens främsta uppgift föreslås bland annat bli att:

- Löpande följa att ansvarsfördelningen mellan huvudmännen är tydlig och relevant
- Årligen se över och justera ansvarsfördelningen utifrån utvecklingen av hjälpmedel
- Besluta om ändring av kostnadsansvar om förändringarna bedöms vara kostnadsneutrala mellan huvudmännen. Skäl för ändringar kan vara förändringar gällande hjälpmedel eller förändringar inom vårdmetoder.
- Sprida information till berörda målgrupper
- Ta initiativ till besluts- och kunskapsstöd/rutiner, guidelines som stöder en säker och effektiv hantering och förskrivning av hjälpmedel.

Den föreslagna förändringen innebär en kostnadsökning totalt för samtliga kommuner på maximalt 600.000 kr per år och bedöms ligga inom vad som kan definieras som kostnadsneutralt.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, socialnämnden, äldrenämnden, Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd, Södermalms stadsdelsnämnd, Östermalms stadsdelsnämnd, kommunstyrelsens råd för funktionshinderfrågor och kommunstyrelsens pensionärsråd.

Äldreförvaltningen svarade med ett kontorsyttrande. Södermalms stadsdelsnämnd har inte inkommit med svar.

Stadsledningskontoret ställer sig positivt till en samlad överenskommelse för hjälpmedelsverksamheten som är oberoende av de olika verksamhetsområdena för särskilda boendeformer (äldreomsorg, socialpsykiatri och LSS).

Socialnämnden ställer sig i huvudsak positiv till det nya förslaget men önskar bland annat att det görs en vidare utredning gällande definitionen av hälso- och sjukvårdsansvaret mellan de olika huvudmännen.

Äldreförvaltningen bedömer att den nya överenskommelsen ger en bättre samlad bild med en tydlig ansvarsfördelning.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd anser att den föreslagna samverkansorganisationen kommer att spela en stor och viktig roll för att bidra till en säkrare handläggning och för att hålla ansvarsfördelningen aktuell utifrån den pågående utvecklingen av hjälpmedel.

Östermalms stadsdelsnämnd anser att det är viktigt att bostad med särskild service enligt SoL också ingår i överenskommelsen på samma sätt som övriga delområden och föreslår att samverkansorganisationen ges i uppdrag att utreda frågan.

Kommunstyrelsens råd för funktionshinderfrågor anser att det är viktigt att företrädare för brukarna får vara delaktiga i den fortsatta processen, då den nya överenskommelsen ska tolkas och tillämpas.

Kommunstyrelsens pensionärsråd anser att de borde ha fått inkomma med synpunkter i ett tidigare skede.

Mina synpunkter

Att ha tillgång till rätt hjälpmedel är av avgörande betydelse för att personer med funktionsnedsättning utifrån sina förutsättningar ska kunna leva ett liv som andra. Jag välkomnar därför en moderniserad samverkansöverenskommelse kring fördelningen av kostnadsansvar för hjälpmedel.

Även om utkastet till överenskommelse har tagits fram i samråd mellan kommunerna, Storsthlm och Region Stockholm har den inte formellt remitterats till kommunerna på tjänstemannanivå. Detta har lett till att det har funnits flera punkter i överenskommelsen som har varit oklart formulerade, något som flera kommuner påpekat. Detta gäller inte minst socialpsykiatrin.

Storsthlm har därför skickat ut kompletterande information där styrelsen rekommenderar kommunerna att anta överenskommelsen senast vid årsskiftet för att därefter inleda ett revideringsarbete under 2020 där kommunernas synpunkter hämtas in, med sikte på att en reviderad överenskommelse kan antas innan sommaren 2021. Det är viktigt att samtliga kommuner antar överenskommelsen innan årsskiftet för att den ska kunna gälla, och jag föreslår därför, mot bakgrund av denna tilläggsinformation, att kommunfullmäktige antar överenskommelsen.

Kommunstyrelsens råd för funktionshinderfrågor har i sitt remissvar betonat vikten av ett brukarperspektiv, och framfört att brukarorganisationer bör ges möjlighet att ingå i samverkansorganisationen. Jag instämmer i vikten

av att brukares synpunkter tas tillvara och vill uppmana Storsthlm att inom ramen för arbetet med den reviderade överenskommelsen ha en dialog med brukarorganisationerna.

Bilagor

1. Överenskommelse om fördelning av kostnadsansvar för hjälpmedel mellan Region Stockholm och kommunerna i Stockholms län
2. Kompletterande information om rekommendationen att anta överenskommelsen om hjälpmedel

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

Överenskommelsen om fördelning av kostnadsansvar för hjälpmedel mellan Region Stockholm och kommunerna i Stockholms län, från och med 1 januari 2020, antas i enlighet med utlåtandet.

Stockholm den 23 oktober 2019

På kommunstyrelsens vägnar:
ANNA KÖNIG JERLMYR

Jan Jönsson

Mats Larsson

Remissammanställning

Ärendet

Ett förslag till en ny överenskommelse om samverkan mellan kommunerna i länet och Region Stockholm gällande hjälpmedel och förbrukningsartiklar i särskilda boendeformer har arbetats fram i samverkan mellan parterna. Den innebär att ansvarsfördelningen inom hjälpmedelsområdet koncentreras till en överenskommelse, istället för flera olika.

Överenskommelsen avser fördelning av kostnadsansvar mellan Region Stockholm och kommunerna i Stockholms län för dessa produkter som används i vården och som ingår i omvårdnadsuppdraget för personer som bor i nedan angivna särskilda boendeformer eller deltar i dagverksamhet enligt Socialtjänstlagen (SoL) eller daglig verksamhet enligt Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Överenskommelsen avser vuxna individer/brukare/patienter.

Överenskommelsen omfattar:

- Särskilt boende för äldre enligt Socialtjänstlagen (SoL) 5 kap 5 § andra stycket. Särskilt boende utgörs av bostäder eller platser för heldygnsvistelse vilka tillsammans med insatser i form av vård

och omsorg tillhandahålls för personer med behov av särskilt stöd

- Dagverksamhet, SoL, som innebär bistånd i form av sysselsättning, gemenskap, behandling eller rehabilitering utanför den egna bostaden.

- Bostad med särskild service (gruppboende och serviceboende) enligt Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS § 9.9 och § 9.8 för personer över 18 år.

- Daglig verksamhet enligt LSS § 9.10

- Bostad med särskild service (gruppboende och serviceboende) enligt SoL, 5 kap 7 § tredje stycket exempelvis med inriktning socialpsykiatri.

Kommunen har ansvar för hälso-och sjukvård upp till sjuksköterskenivå för ovan beskrivna boendeformer och vid vistelse i dagverksamhet SoL och daglig verksamhet LSS.

Överenskommelsen omfattar följande delområden:

- Hjälpmedel

- Förbrukningshjälpmedel

- Produkter som används i vård och omvårdnad

- Hjälpmedel och förbrukningshjälpmedel för personer som bor i bostad med särskild service enligt SoL. Delområdet omfattar dock ej särskilt boende för äldre enligt SoL.

Genom att samla reglerna om ansvarsfördelning till en överenskommelse uppnås ett förenklad handhavande för berörda aktörer. Förändringar av regelverket förenklas. Målet är att skapa förutsättningar för en trygg och säker användning av aktuella produkter, där fokus ligger på nyttan för individ/brukare/patient genom att det är tydligt vem som bär kostnadsansvar.

Grundprincipen i gällande överenskommelser är att respektive part även ska ansvara för de hjälpmedel som är förenade med den vård som kommunen eller Region Stockholm ansvarar för. Vidare ska verksamheterna svara för den grundutrustning som erfordras för den grupp av individer som bor eller vistas på boendena. De ska också ha ansvar för de hjälpmedel som individ/brukare/patient använder i samverkan med personal.

Fördelning av kostnadsansvar mellan Region Stockholm och kommuner i Stockholms län stipuleras i överenskommelsens bilagor som avser hjälpmedel, förbrukningshjälpmedel respektive produkter som används i vård och omvårdnad. De kan komma att uppdateras inom ramen för den nya samverkansorganisationen. Överenskommelsen föreslår inrättandet av en ny samverkansorganisation som ska ha mandat att besluta om förändringar under förutsättningar att de är kostnadsneutrala för huvudmännen, att besluten följer principerna i den nya överenskommelsen, samt att beslut fattas i konsensus.

Samverkansorganisationen får inte fatta beslut om helt nya hjälpmedel.

Samverkansorganisationens främsta uppgift föreslås bland annat bli att:

- Löpande följa att ansvarsfördelningen mellan huvudmännen är tydlig och relevant
- Årligen se över och justera ansvarsfördelningen utifrån utvecklingen av hjälpmedel
- Besluta om ändring av kostnadsansvar om förändringarna bedöms vara kostnadsneutrala mellan huvudmännen. Skäl för ändringar kan vara förändringar gällande hjälpmedel eller förändringar inom vårdmetoder.
- Sprida information till berörda målgrupper
- Ta initiativ till besluts- och kunskapsstöd/rutiner, guidelines som stöder en säker och effektiv hantering och förskrivning av hjälpmedel.

Den föreslagna förändringen innebär en kostnadsökning totalt för samtliga kommuner på maximalt 600.000 kr per år och bedöms ligga inom vad som kan definieras som kostnadsneutralt.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, socialnämnden, äldrenämnden, Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd, Södermalms stadsdelsnämnd, Östermalms stadsdelsnämnd, kommunstyrelsens råd för funktionshinderfrågor och kommunstyrelsens pensionärsråd. Äldrenämnden svarade med ett kontorsyttrande. Södermalms stadsdelsnämnd har inte inkommit med svar.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 19 september 2019 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret ställer sig positivt till en samlad överenskommelse för hjälpmedelsverksamheten som är oberoende av de olika verksamhetsområdena för särskilda boendeformer (äldreomsorg, socialpsykiatri och LSS).

I stadens budget 2019 återfinns verksamhetsmålet *1.4 I Stockholm får människor i behov av stöd insatser i tid präglade av hög kvalitet, evidens och rättssäkerhet*. Det är viktigt att insatser anpassas till den enskildes individuella behov och utformas så att de är lättillgängliga för de personer som behöver dem och stärker deras förmåga att leva ett självständigt liv. En gemensam överenskommelse kommer att göra ansvarsfördelningen tydligare och mer överskådlig. Framför allt kommer den att kunna underlätta framtida förändringar och uppdateringar.

Stadsledningskontoret anser det också vara positivt med en gemensam samverkansorganisation. Eventuellt bör det förtydligas hur frågor eventuellt ska kunna eskaleras. Det kan ju vara frågor där parterna inte når konsensus, och eventuellt behöver föras vidare till exv. *ledningsgrupp för samverkan inom vård och omsorg (VIS)*.

Uppföljning av hjälpmedlen och kostnadsutvecklingen behandlas endast i mindre utsträckning i överenskommelsen. Detta behöver utvecklas, och då främst avseende förtroendeförskrivningarna.

Överenskommelsen skapar en bra struktur för samverkan och möjliggör för uppdateringar över tid utifrån uppkomna behov. Överenskommelsen anses inte vara kostnadsdrivande för staden.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen rekommendera kommunfullmäktige att anta överenskommelsen som börjar att gälla 2020-01-01.

Socialnämnden

Socialnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 20 augusti 2019 följande.

Socialnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remiss från kommunstyrelsen avseende Hjälpmedelsöverenskommelse Stockholms län – Fördelning av kostnadsansvar för hjälpmedel mellan Region Stockholm och kommunerna i Stockholms län.

Socialförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 6 augusti 2019 har i huvudsak följande lydelse.

Generellt ställer sig förvaltningen positiv till det nya förslaget till överenskommelse och anser att det är bra med ett sammanhängande dokument istället för flera olika överenskommelser. Vidare anser förvaltningen att det är positivt med inrättande av en ny samverkansorganisation som kan effektivisera och göra förändringar över tid då hjälpmedelsområdet ständigt förändras.

Förvaltningen önskar dock att följande områden ses över eller förtydligas:

- I listan som avser ”Produkter som används i vård och omvårdnad och ej kan förskrivas som personliga hjälpmedel” finns i olika kolumner beskrivet vem som står som kostnadsansvarig gällande produkterna. Förvaltningen ställer sig tveksamma till kolumnen ”vårdgivare som utför insatsen” innehållande exempelvis produkter såsom Infusionsaggregat, PICC-line och Venport (t.ex. port-a-cath). Förvaltningen anser att den kolumnen behöver förtydligas ytterligare då det kan finnas en risk för förskjutning av ansvar avseende arbetsuppgifter mellan region Stockholm och den kommunala hälso- och sjukvården. Förvaltningens ståndpunkt inom området produkter omvårdnad och vård är att det alltid ska vara den som ordinerar och beslutar om den behandlande åtgärden som utför åtgärden och således också blir kostnadsansvarig. Detta på grund av att det inte finns något avtal om läkarmedverkan med exempelvis akut buffertförråd från Region Stockholm med länets kommuner.
- Förvaltningen föreslår att det görs en vidare utredning gällande definitionen av hälso- och sjukvårdsansvaret mellan de olika huvudmännen som också kopplas samman med kostnadsansvaret för hjälpmedel, förbrukningsartiklar samt produkter för vård och omvårdnad. Detta på grund av att definitionen i dagsläget ej är klarlagd och det inte finns något avtal om läkarmedverkan inom särskilda boenden inom LSS. Det kan medföra att patienter blir utan behandling eller att patienten måste åka in till sjukhus för att få sin behandling.

- Förvaltningen saknar diagnostiska medicinska produkter i listorna, exempel saturationsmätare och bladderscan. Förvaltningen föreslår att den kommande samverkansorganisationen tar upp medicintekniska produkter och vem som ska ha kostnadsansvar för sådan apparatur. Detta gäller enbart inom särskilda boenden inom LSS, ej inom säbo då det där finns avtal om läkarmedverkan.

Förvaltningen föreslår att socialnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remiss från kommunstyrelsen.

Äldreförvaltningen

Äldreförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 19 augusti 2019 har i huvudsak följande lydelse.

Äldreförvaltningen bedömer att den nya överenskommelsen ger en bättre samlad bild med en tydlig ansvarsfördelning. Det är även positivt att tidigare överenskommelser kommer att ersättas av den nya överenskommelsen, då det funnits behov av att revidera dessa.

Syftet med en samverkansorganisation är att fortlöpande följa utvecklingen inom området liksom parternas behov och ta initiativ till förändringar av kostnadsfördelningen. Förändringen i överenskommelsen innebär en kostnadsökning totalt för samtliga kommuner på maximalt 600 000 kr per år, vilket bedöms ligga inom vad som definieras som kostnadsneutralt. Det är inte tydliggjort vad som kan orsaka kostnadsökningen för kommunerna, vilket äldreförvaltningen vill uppmärksamma.

Vid behov av besluts- och kunskapsstöd/rutiner kan det även initieras inom samverkansorganisationens uppdrag, vilket äldreförvaltningen anser är bra, då det gagnar den enskilde som har behov av hjälpmedel.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 29 augusti 2019 följande.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 2 augusti 2019 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ställer sig positiv till förslagen enligt remissen och Storsthlm's styrelses rekommendation i sin helhet.

Både förslaget om att skapa ett enhetligt ansvar för hjälpmedel i olika särskilda boendeformer, samt att effektivisera processen vid behov av förändringar och uppdateringar inom hjälpmedelsområdet kommer att ge en tydlighet kring ansvar och ge en effektivare process. Att överenskommelsen om hjälpmedel regleras i färre överenskommelser/delöverenskommelser ställer sig förvaltningen positiv till.

Förvaltningen anser att den föreslagna samverkansorganisationen kommer att spela en stor och viktig roll för att bidra till en säkrare handläggning och för att hålla ansvarsfördelningen aktuell utifrån den pågående utvecklingen av hjälpmedel.

Östermalms stadsdelsnämnd

Östermalms stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 29 augusti 2019 följande.

Östermalms stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Östermalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 1 augusti 2019 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen är positiv till överenskommelsen och ser fördelar med att ansvarsfördelningen förtydligas och regleras mer sammanhållet och den föreslagna samverkansorganisationen bedöms fylla en viktig funktion för fortsatt utveckling i frågan.

Förvaltningen anser att det är viktigt att bostad med särskild service enligt SoL också ingår i överenskommelsen på samma sätt som övriga delområden och föreslår att samverkansorganisationen ges i uppdrag att utreda frågan.

Idag ser vi att alltfler av de äldre som flyttar in på vård- och omsorgsboende har stort behov av medicinskt omhändertagande och omfattande hälso- och sjukvårdsinsatser. Förvaltningen bedömer därför kostnadsfördelningen kontinuerligt behöver följas upp för att se om, och i så fall hur, den påverkas av den typen av förskjutning av insatser mellan huvudmännen.

Kommunstyrelsens råd för funktionshinderfrågor

Kommunstyrelsens råd för funktionshinderfrågor beslutade vid sitt sammanträde den 2 september 2019 att avge följande remissvar.

Kommunstyrelsens råd för funktionshinderfrågor har tagit del av remissen
*Överenskommelse om fördelning av kostnadsansvar för hjälpmedel mellan region
Stockholm och kommunerna i*

Stockholms län. Rådet finner det positivt att man nu samlar olika överenskommelser till en enda och heltäckande sådan. Det är angeläget att samma regler gäller i samtliga kommuner och delar av regionen, liksom inom olika delar av Stockholms stad. Ett enhetligt regelverk förenklar och det är bättre att låta behovet av hjälpmedel vara den sammanhållande faktorn inom samtliga typer av särskilda boenden. Genom detta uppnår man större samstämmighet i handhavandet mellan kommunerna och mellan kommuner och region.

När flera huvudmän ska samverka inom vård och omsorg, inklusive särskilda boenden, är det av största vikt att samtliga insatser samordnas. Ingen ska riskera att gå miste om nödvändigt stöd eller i detta fall behövliga hjälpmedel / förbrukningshjälpmedel. Det får inte heller medföra ökade kostnader för den enskilde. Hjälpmedel i särskilda boenden är av mycket stor betydelse för den det berör. Optimala hjälpmedel är en förutsättning för ett bra liv, en fungerande vardag och god hälsa.

Rådet anser att det är viktigt att företrädare för brukarna får vara delaktiga i den fortsatta processen, då den nya överenskommelsen ska tolkas och tillämpas. I ärendet föreslås en ny samverkansorganisation vilket är välkommet då ständiga förändringar genom nya behandlingsmetoder och ny teknologi kräver en enkel och enhetlig handläggning. Det är rådets mening att företrädare för brukarorganisationerna skall ges möjlighet att ingå i denna organisation.

Kommunstyrelsens pensionärsråd

Kommunstyrelsens pensionärsråd beslutade vid sitt sammanträde den 18 september 2019 att avge följande remissvar.

KPR har nu fått överenskommelsen på remiss och konstaterar att fördelningarna redan är färdigförhandlade och därav svåra att påverka. KPR anser att de borde få inkomma med synpunkter i ett tidigare skede.